

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра обліку і аудиту

Светликова Олександра Володимирівна

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ СТАРТАП-КОМПАНІЙ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит
підприємницької діяльності»

Науковий керівник:
доктор наук з держ.упр., проф. Антонова Л.В.

Рецензент:
канд. екон. наук, доцент б.в.з. Полетаєв О.О.

Миколаїв 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Якщо сьогодні говорити про ринок, то він характеризується складністю та нестабільністю. Це спонукає підприємства та підприємців різних сфер діяльності постійно шукати нові можливості та нові підходи до ведення бізнесу. Вже зараз інноваційний шлях розвитку використовують провідні країни світу, оскільки він є ефективним засобом підтримки конкурентоспроможності продукції і подолання кризових явищ. Сьогодні в сучасних умовах економічного розвитку виникає питання створення проектів і комерційних ідей не від експертів з цього питання, а більш натхненними і більш цілеспрямованими людьми, які намагаються втілити в життя свій потенціал.

В останні роки стало досить популярним в бізнесі таке явище як стартап. Розвиваючи малий бізнес, розробники стартапів не зможуть прийняти правильні управлінські рішення, якщо не будуть контролювати власні фінансові ресурси. Важливим елементом господарської діяльності на підприємствах є організація бухгалтерського обліку, адже від якості наданих, отриманих та оброблених облікових даних (їх точності, достовірності, актуальності, своєчасності, доступності, повноти, зрозумілості, зручної форми представлення й подання) залежать правильність та необхідність прийняття управлінських рішень. При цьому необхідно враховувати види діяльності суб'єкта господарювання, їх кількість та специфіку, чисельність працівників, користувачів різної облікової інформації, адже для певних груп осіб важливими є управлінські та фінансові звіти, для інших – поточні дані бухгалтерського обліку щодо певних об'єктів, господарських процесів та явищ.

Створення стартап-компаній передбачає організацію та ведення бухгалтерського обліку, а також оподаткування їх діяльності задля систематизації всіх виробничо-господарських процесів, узагальнення результатів діяльності, аналізу та впровадження нових можливостей і ресурсів суб'єкта господарювання для подальшого успішного функціонування, вчасного виявлення ризиків, дослідження стану зайнятого сегменту ринку, діяльності інших компаній. Однією з основних проблем бухгалтерського обліку інноваційної діяльності стартап-компаній є відсутність єдиної системи документування та рахунків для облікового відображення витрат, доходів, результатів діяльності стартап-компанії та інших об'єктів бухгалтерського обліку. Відсутність державної підтримки в галузі оподаткування має негативні наслідки. Для вирішення проблем, що вказані вище, необхідним є дослідження питання форм організації та ведення бухгалтерського обліку інноваційної діяльності, а також надання рекомендацій щодо виокремлення напрямків оптимізації податкового навантаження стартап-компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним аспектам створення, управління та розвитку стартап-проектів присвячено праці С. Бланка і Б. Дорфа, П. Тіля і Б. Мастерса, Е. Ріса, Е. Романса та ін. При цьому вивченням сутності поняття «стартап» займалися Н. І. Ситник, В. С. Тен. Дослідженням облікових аспектів діяльності стартап-компаній займалися такі автори, як: Л. Д.

Богатирьова, Р. Ісламов, Д.В. Збанацький, С. Ф. Легенчук, О. І. Марченко, Г. С. Мельничук, Г. В. Пилипчук, Т. М. Тардакіна, Ю. В. Терешко, Є. В. Чазов, О. П. Швидка.

Підкреслюючи цінність отриманих результатів попередніх напрацювань, необхідно вказати на наявність ряду невирішених проблемних питань. Сучасні економічні умови висувають нові завдання й вимагають подальших досліджень з удосконалення теоретичної бази діяльності стартап-компаній, відображення в бухгалтерському обліку та оподаткуванні їх діяльності.

Мета полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів обліку та оподаткуванні стартап-компаній, а також надання рекомендацій можливих шляхів їх удосконалення.

Для досягнення мети поставлені наступні **завдання**:

- визначити сутність поняття «стартап» як об'єкту бухгалтерського обліку;
- дослідити нормативно-правову базу з обліку та оподаткування стартапів;
- проаналізувати оподаткування стартапів в зарубіжних країнах і порівняти їх з українськими вимогами;
- проаналізувати фінансовий стан стартап-компанії;
- розкрити особливості організації обліку стартап-діяльності;
- висунути напрямки оптимізації податкового навантаження українських стартап-компаній.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність суб'єктів господарювання, що пов'язана з інноваційною діяльністю.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти обліку і оподаткування діяльності компаній, що здійснюють інноваційну діяльність.

Для досягнення поставленої в роботі мети було використано сукупність наукових **методів**, а саме: аналіз – для деталізації і розподілу об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез – для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку і оподаткування стартапів; статистичні та аналітичні розрахунки – для дослідження факторної облікової інформації; порівняння – для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування – для визначення залежностей одних показників від інших; табличний (графічний) – для наочного зображення результатів дослідження; економіко-математичні – для систематизації та порівняння інформації, яка досліджується.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні та розширенні інформації про облік та оподаткування інноваційної діяльності компаній. Основні результати проведеного дослідження, яким характерна наукова новизна, полягають у наступному:

удосконалено:

- методичне забезпечення оподаткування стартап-діяльності;

дістало подальший розвиток:

- класифікація стартап-компаній як об'єкту обліку і оподаткування.

Інформаційна база дослідження включає перелік наукових публікацій та видання вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, законодавчі та нормативно-правові акти України, матеріали конференцій і досліджень, а також

первинна документація, облікові реєстри та фінансові звіти підприємства, що досліджувалося.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що рекомендації, запропоновані в третьому розділі роботи можуть бути використанні в практиці ведення бухгалтерського обліку в стартап-компанії, а також напрямки оптимізації податкового навантаження стартап-діяльності керівниками для спонукання влади до змін українського законодавства.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження, що викладені в магістерській роботі, оприлюднені на XXII Всеукраїнській науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти», а також подано до руку 2 наукові статті.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 68 сторінках друкованого тексту. Робота містить 11 таблиць, 3 рисунки, 8 додатків. Список використаних літературних джерел нараховує 56 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито інформаційну базу та практичне значення отриманих результатів.

Перший розділ «**Теоретико-методичні основи обліку і оподаткування стартапів**» присвячено дослідженню трактування сутності понять «стартап», «стартап-проект» та «стартап-компанія», класифікації стартап-компаній для розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю, розписано нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування стартапів в Україні та проаналізовано міжнародний досвід оподаткування стартапів.

Класичним вважається визначення поняття «стартап», сформульоване американським підприємцем Стівом Бланком: «тимчасова структура, яка займається пошуком масштабованої, відтворювальної та рентабельної бізнес-моделі». Стартап-проект є проміжним етапом від формування ідеї з метою започаткування стартапу до заснування самої стартап-компанії.

Стартап-проект так само, як і стартап-компанія, передбачає юридичні формальності, але не в якості реєстрації суб'єкта господарювання, а у вигляді патентування нового винаходу. При цьому стартап-проект може бути початковою стадією створення стартап-компанії. На даному етапі стартапу приймаються рішення щодо реалізації інноваційної ідеї, пошук інвесторів, інших джерел фінансування проекту. У випадку успішного впровадження проекту, він стає стартап-компанією.

Стартап-компанія повинна бути юридично зареєстрованим підприємством (або хоча б перебувати в процесі реєстрації в органах державної влади). При цьому така фірма має отримати всі необхідні дозволи на здійснення тих видів діяльності, якими вона буде займатися. Отже, кожна стартап-компанія була в

минулому стартап-проектом, проте стартап-проект не обов'язково стане в майбутньому стартап-компанією. При цьому весь процес та кожен етап від формулювання інноваційної ідеї, створення нової технології до реєстрації компанії можна назвати стартапом.

Враховуючи те, що інноваційне підприємство в майбутньому планує перейти зі стадії стартап-компанії в повноцінну юридичну фірму та здійснювати господарську діяльність, для цього необхідно вести бухгалтерський облік діяльності підприємства та подавати відповідним структурам управлінську, податкову та інші види бухгалтерської звітності з метою розкриття та представлення результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Прикладом нових швидкозростаючих технологічних стартап-компаній, які значно вплинули на економічне зростання та створення робочих місць країн після середини 1990-х років є Amazon, Google, Salesforce, VMware, Facebook, Twitter, Groupm та Zynga. До цього списку також входить заснований у 1977 році Apple, який змінив свою стратегію розвитку після повернення Стіва Джобса до управління компанією у 1997 році.

Упорядкування видів стартап-компаній в обліково-аналітичному розрізі передбачає вдосконалення методологічних підходів щодо організації та ведення бухгалтерського обліку, здійснення аналітичних розрахунків та планування господарської діяльності з метою ефективного управління досліджуваними суб'єктами господарювання залежно від конкретних умов їхнього функціонування.

Аналіз літературних джерел показав, що не всі виокремлені науковцями ознаки класифікації стартап-компаній мають вплив саме на організацію й методику бухгалтерського обліку та оподаткування.

Облікові аспекти стартап-компаній не розглядаються через недовгострокову тривалість на ринку даних суб'єктів, що передбачає наявність двох випадків: або стартапи стають успішними і перетворюються на повноцінні суб'єкти господарювання з юридичною реєстрацією, або зазнають невдачі і закриваються ще на етапі стартап-проекту. При цьому з позиції бухгалтерського обліку слід розглядати лише ті види стартап-компаній, які є юридично зареєстрованими і, відповідно, ведуть облік.

Аналіз діяльності стартапів необхідно проводити ще на стадії стартап-проекту, щоб вчасно розглянути всі потенційні ризики, небезпеки, вигоди та наслідки подальшої діяльності.

Вважаємо, що найповніше розкривають всі особливості господарювання стартап-компаній в обліково-аналітичному вимірі наступні класифікаційні ознаки: галузь діяльності, види отримання вигід, орієнтація на клієнтів, територіальне поширення, новизна, основні операції й види діяльності (табл. 1).

Динамічний розвиток ринку стартапів в Україні зумовлює необхідність у визначенні особливостей правового регулювання їх діяльності.

Відсутність у вітчизняному законодавстві визначення терміну «стартап» зумовлює регулювання їх діяльності шляхом використання законів та законодавчих актів відповідно до окремих напрямів діяльності компаній, які їх запроваджують.

Класифікація стартап-компаній для розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю

№	Класифікаційна ознака	Види стартап-компаній	Обґрунтування
1	Галузь діяльності	- стартап-компанії в ІТсфері; - стартап-компанії в екології; - стартап-компанії в медицині; - стартап-компанії в енергетиці; - стартап-компанії в техніці	Залежно від сфери діяльності стартап-компанії можуть підпорядковуватися (та, відповідно, подавати звітність) різним підрозділам, контролюючим органам; здійснювати діяльність згідно стандартів, прийнятих в певній галузі; орієнтуватися на показники по галузі для аналітичних розрахунків
2	Види отримання вигід	- стартап-компанії, створені для отримання прибутку; - неприбуткові (волонтерські, соціальні) стартап-компанії	Для комерційних стартап-компаній, на відміну від неприбуткових, необхідно подавати податкову звітність. При цьому бухгалтерський облік ведеться в обох групах компаній
3	Територіальне поширення	- регіональні; - національні; - глобальні	В територіальному розрізі необхідно враховувати затверджені законодавчі та нормативні вимоги, стандарти бухгалтерського обліку, звітності, які притаманні конкретному регіону, країні, або використовувати міжнародні аналоги
4	Орієнтація на клієнтів	- орієнтовані на фізичних осіб; - орієнтовані на юридичних осіб; - орієнтовані на всіх клієнтів	Залежно від орієнтації на клієнтів в стартап-компаніях має бути сформована відповідна організація бухгалтерського обліку. При розрахунку аналітичних показників мають враховуватися особливості роботи з різними суб'єктами, в тому числі, це відображається на оборотах господарської діяльності
5	Новизна	- інноваційно нові; - на основі запозичених ідей	Інноваційно нові проекти потребують юридичного оформлення у вигляді отримання патенту, що в подальшому впливає на вирішення юридичних питань. При цьому патент є нематеріальним активом, який необхідно обліковувати. Стартапи, які створені «з нуля» потребують більших затрат на впровадження та маркетингові дослідження, тому їхні запозичені копії є економічно вигіднішими
6	Основні операції, види діяльності	- для надання послуг; - для виконання робіт; - для виготовлення продукції; - для продажу товарів; - для здійснення декількох видів операцій	Залежно від виду діяльності та мети створення стартап-компанії, може змінюватися організація та методика бухгалтерського обліку й економічного аналізу

Аналізуючи досвід США, Німеччини, Великої Британії, Франції, Австрії, Болгарії, Данії, Іспанії, Литви, Словаччини, Польщі, Фінляндії, Чехії, Швеції, Канади, Австралії та багатьох інших країн світу щодо лібералізації податкової політики для стартап-компаній, слід зазначити, що урядом має використовуватися

селективний підхід до кожного окремого напрямку інноваційної діяльності таких компаній з використанням достатньо широкого арсеналу фіскальних інструментів (податкові преференції, субсидії та ін.). Податкове стимулювання інноваційних стартап-проектів сприяє розвитку компаній нового типу, технологій та секторів через непряме регулювання. Однак, розроблення цих схем вимагає виваженого прийняття рішень щодо підстав для зниження податків. Також при імplementації зарубіжного досвіду важливо враховувати національні особливості. Адже, в умовах різних типів економік застосування одних і тих самих методів податкового стимулювання може призвести до абсолютно різних результатів. Для України це означає доцільність вивчення аналогічного досвіду країн, які близькі до неї за типом економіки та рівнем розвитку, в сфері стимулювання розвитку інноваційних стартап-проектів через податковий механізм. За будь-яких умов, державна підтримка, безумовно, відіграє важливу роль у формуванні інноваційної діяльності стартап-компаній. Розвиток стартап-проектів, в свою чергу, стимулює розвиток науково-технічного прогресу та сприяє прискоренню впровадження новітніх досягнень науки і техніки у виробництво.

Другий розділ **«Організаційно-методичне забезпечення обліку і оподаткування стартапів (на прикладі компанії «Amazon»)»** присвячено організації обліку і документальному відображенні стартап-діяльності та особливостям оподаткування української стартап-діяльності.

У стартап-компаніях, ураховуючи їх одну з основних особливостей – інноваційність, використовується автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку, яка забезпечує оперативність й спрощення виконання облікової роботи, більший контроль над операціями та їх результатами, можливість взаємодії різних технічних засобів, програм для формування статистичних, податкових та інших звітів, декларацій, первинних документів, їх обмін, доступність, оперативне відображення в єдиній системі стану документів для контрагентів, між якими він складений, та державних органів, які контролюють процес подання та реєстрації відповідних документів. Саме ведення обліку за допомогою комп'ютерної форми надає можливість інноваційним компаніям розробляти та впроваджувати нові засоби, технічні продукти, програми для управління, здійснення внутрішньогосподарського контролю, вдосконалення та поліпшення ведення бухгалтерського обліку тощо.

У процесі свого функціонування інноваційне підприємство може вибирати різні форми організації обліку, що залежить від рішення керівництва з урахуванням фінансових, людських, часових і технічних (матеріальних) ресурсів, обсягів господарської діяльності (здійснених операцій), а також обсягів облікової роботи. Таким чином, окрема форма організації бухгалтерського обліку для забезпечення його ведення в стартап-компаніях застосовується залежно від стадій розвитку інноваційного підприємства та умов господарської (інноваційної) діяльності.

Так, на початку діяльності за наявності часу, відповідних знань та досвіду облік може вести засновник підприємства. Проте дана форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися. Основними такими суб'єктами є публічні та приватні

акціонерні товариства, підприємства, що становлять суспільний інтерес (окрім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку, підприємства, які здійснюють діяльність із видобутку корисних копалин загальнодержавного значення.

У ході розвитку бізнесу, його утвердження на ринку процес ведення обліку може здійснюватися на договірних засадах нештатними бухгалтерами, тобто підприємцями-спеціалістами з обліку, а також аудиторськими фірмами, аутсорсинговими та консалтинговими компаніями.

«Запорукою процвітання стартапу вважаємо правильно організовану систему бухгалтерського обліку, яка б враховувала можливий вплив наслідків ризиків, оскільки інформація, сформована системою обліку, зазнає трансформації у зв'язку з впливом на господарську діяльність компанії внутрішніх та зовнішніх факторів. Участь цих чинників у господарських процесах стартапу є джерелом виникнення стану невизначеності, що проявляється у неможливості передбачення ймовірних фінансових результатів діяльності. В момент оцінки можливих наслідків господарських операцій невизначеність переходить у ризик, наслідки якого є об'єктами бухгалтерського обліку. Тому правильна його організація є важливою для діяльності компанії». Можемо говорити про те, що ризики супроводжують діяльність стартапів, тому що ризик присутній при веденні господарської діяльності у будь-якій сфері або галузі.

Зазвичай стартап-компанії за умови досягнення поставлених цілей щодо розквіту діяльності та становлення повноцінним суб'єктом господарювання одразу створюються у формі акціонерного товариства. Цьому сприяє й часто велика кількість власників та інвесторів, які хочуть отримати частку нового інноваційного бізнесу у вигляді акцій із метою подальшого отримання вигід. У цьому разі за наявності та можливості великих перспектив розвитку стартап-компанії, а також перетворення її на повноцінний юридично оформлений бізнес облік на таких підприємствах ведеться бухгалтерською службою, яку очолює головний бухгалтер. Переваги створення такої бухгалтерії проявляються у разі складної організаційної структури підприємства, великої кількості працівників, наявності філій, відокремлених структурних підрозділів тощо. Зазначені умови передбачають здійснення багатьох облікових робіт, як поточних (складання та опрацювання первинних документів), так і періодичних (формування та подання фінансових, податкових звітів, декларацій), ефективність та вчасність виконання яких потребує наявності бухгалтера у штаті компанії.

Ураховуючи те, що управлінські звіти щодо діяльності стартап-компаній формуються на основі первинних та зведених бухгалтерських даних, невчасність опрацювання останніх спричиняє затримку у своєчасності подання необхідної актуальної інформації керівництву компанії та ефективності прийняття ними управлінських рішень у подальшій діяльності. У разі задіяння нештатних бухгалтерів або користування послугами зовнішніх фірм із ведення обліку своєчасність подачі інформації в необхідній формі, вигляді, з повним наповненням по всіх необхідних показниках та складниках діяльності (від процесу закупівлі матеріалів, виробництва продукції, її збуту до визначення відповідних результатів) залишається під питанням.

При цьому необхідно не забувати про ще одну особливість стартап-компаній – фінансування. За його недостатності не завжди є можливість оплачувати рахунки за надані бухгалтерські послуги сторонніми організаціями. У разі обмежених фінансових ресурсів доцільно наймати обліковий персонал у штат. Зазвичай витрати на заробітну плату бухгалтерів є меншими, ніж суми у виставлених рахунках аутсорсингових, аудиторських компаній. Але в кожному окремому випадку необхідно аналізувати як власні можливості, так і поведінку внутрішніх і зовнішніх сторін, адже у разі великих вимог до заробітної плати у найманих працівників іноді доцільніше користуватися послугами сторонніх суб'єктів. На нашу думку, найефективнішою формою організації обліку для забезпечення його ведення в стартап-компаніях є створення бухгалтерської служби. Формування такого внутрішнього підрозділу за умови ефективної організації його співпраці з іншими відділами є найбільш доцільним порівняно з використанням інших форм організації бухгалтерського обліку в стартап-компаніях.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає в Україні порядок надання та застосування податкових пільг, є Податковий кодекс України. При цьому у Податковому кодексі відсутнє поняття «інноваційне підприємство» і податкові пільги визначаються конкретним видом діяльності суб'єкта господарювання. У даний час, підприємства інноваційної сфери, залежно від виду здійснюваної господарської діяльності, можуть отримати на загальних підставах пільги з ПДВ та податку на прибуток, а в деяких випадках й плати за землю.

Окрім цього, на сьогодні Податковий кодекс України передбачає тимчасову (до 01.01.2023 р.) пільгу з ПДВ для операцій з постачання програмної продукції. Отже, ІТ-стартап також звільняється від сплати ПДВ відповідно до чинного законодавства. Пільга з податку на прибуток для суб'єктів програмної індустрії полягає в застосуванні зниженої ставки (5 %). Слід також зазначити, що відповідно до Податкового кодексу України, даний суб'єкт повинен бути зареєстрований контролюючими органами як платник, який використовує особливий порядок оподаткування, оскільки відповідає певним критеріям впродовж чотирьох останніх звітних періодів (кварталів), а саме:

- питома вага доходів від здійснення господарської діяльності з реалізації товарів (робіт, послуг) в індустрії програмної продукції становить не менше 70 % всіх отриманих доходів;
- первісна вартість основних активів перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного (податкового) періоду;
- у суб'єкта господарювання відсутня податкова заборгованість;
- суб'єкта господарювання не було визнано банкрутом.

Ринок стартапів в Україні на даний момент переживає стадію формування і значною мірою спрямований, за винятком ІТ-проектів, на внутрішні потреби. Сповільнює процес впровадження та розвитку стартапів низька платоспроможність українців, відсутність значної клієнтської бази, що не дозволяє створювати дорогі проекти, а також неефективна державна політика. Стартап-проекти українських компаній своєю масштабністю та бюджетом поступаються проектам Росії, Європи, США та Азії. Українська влада, як

правило, постійно декларує впровадження податкових стимулів діяльності стартап-компаній, але досі і фіскальний, і регуляторний режими в Україні залишаються одними з найобтяжливіших і найбільш корумпованих у світі. Вітчизняний ринок стартапів не прозорий: інвестиції на ринку стартапів України мають прихований характер. Більшість українських ІТ-компаній змушені орієнтуватися на зарубіжні ринки і розробляти продукти для західних клієнтів. Більше того, переважна більшість успішних українських стартапів змушена їхати з країни, щоб отримати податкові та інші преференції в Чехії, Польщі, Канаді, Австралії та інших країнах. Естонія, Латвія, Литва, Канада на державному рівні запускають спеціальні інвестиційні програми та податкові пільги для залучення з України найкращих фахівців-інноваційних підприємців.

Третій розділ **«Удосконалення обліку та оподаткування стартап-діяльності вітчизняних підприємств»** присвячений розробці напрямків оптимізації податкового навантаження стартап-компаній та внутрішній звітності діяльності стартап-компаній.

Проведення пільгової фіскальної політики забезпечує розширення внутрішніх фінансових ресурсів для активізації операційної діяльності стартапів у малому бізнесі, забезпечує зниження фінансового тягаря для інвестицій. Оскільки переважна більшість стартапів функціонують як малі підприємства, то вони можуть користуватися усіма податковими пільгами, чинними для малого бізнесу в даній країні.

Податкові пільги є найпоширенішими фіскальними інструментами, що застосовуються для зниження фінансового тягаря для інвестицій. Тому наша країна може орієнтуватися на досвід інших країн, які використовують наступні податкові пільги:

- зниження загальної ставки податку на прибуток (так, наприклад, в Канаді для суб'єктів підприємницької діяльності, річний дохід яких не перевищує 500 тис. канадських доларів, ставка державного податку на прибуток становить 11%, тоді як для інших – 15%; згідно із законодавством Австрії пільга надається підприємствам, річний дохід яких не перевищує 400 тис. євро протягом двох попередніх календарних років);

- зниження ставки на капіталізований прибуток, (ту частину прибутку, яка спрямовується на збільшення активів підприємства). Таке реінвестування дає змогу малим підприємствам розширити внутрішні джерела для інвестування (в Австрії такі інструменти застосовуються досить успішно – до інвестиційних витрат, на які надається пільга, там належать придбані або виготовлені основні засоби інвестиційного призначення (за винятком нерухомості та автомобілів) і цінні папери);

- надання можливості підприємцям створювати спеціальні інвестиційні резерви, які розширюють можливості їх самофінансування. У таких резервах дозволяється акумулювати частину прибутку без оподаткування (застосовується в Угорщині);

- податкові канікули – мається на увазі можливість суб'єкта малого бізнесу акумулювати фінансові ресурси завдяки звільненню на певний період від сплати податку на прибуток (як правило, на декілька років, починаючи з дати реєстрації);

- інвестиційний податковий кредит – надається можливість зменшити обсяг нарахованого податку на певний відсоток вартості придбання нового обладнання чи технології (так, наприклад, у Грузії малі підприємства, які інвестують в обладнання для покращення навколишнього середовища та технічного переоснащення для освоєння нових видів продукції, мають право на інвестиційний податковий кредит у розмірі 3-8% капітальних витрат на відповідні проекти. У разі інвестування в обладнання для надання телекомунікаційних послуг ставка податкового кредиту змінюється в діапазоні 1-5%);

- податковий кредит на умовах строковості та повернення (так, у Польщі мале підприємство, на якому працює не більше 50 працівників, а річний дохід та сукупні активи не перевищують 10 млн. євро, може не сплачувати податок на прибуток протягом одного року, а погашати зобов'язання може рівними частинами протягом наступних п'яти років і без відсотків за користування);

- спеціальні податкові пільги: касовий метод нарахування ПДВ, лояльніший режим визначення безнадійної заборгованості, податковий кредит на деякі види витрат (таких як оплату Інтернету, придбання касових апаратів тощо), можливість переносити збитки на наступні податкові періоди.

Таким чином основними засадами для удосконалення української державної податкової політики в напрямку стимулювання розвитку стартап-діяльності можуть стати такі податкові інструменти:

- зменшення податкових перешкод в процесі здійснення реєстрації стартапів;

- залучення податкових інструментів стимулювання інноваційної діяльності. Наприклад, можна звільнити від сплати податку на додану вартість при реалізації науково-дослідних робіт або реалізації прав на результати інтелектуальної діяльності;

- запровадження податкових пільг для реалізації тих стартапів, діяльність яких спрямована на вирішення нагальних важливих економічних проблем як окремого регіону, так і держави загалом;

- зниження ставки відрахувань до соціальних фондів з фонду оплати праці працівників, які безпосередньо беруть участь в реалізації стартап-проектів;

- тимчасове звільнення від сплати податку на прибуток та на землю;

- надати час для сплати податку на додану вартість при імпорті товарів, що не виробляються в Україні (нового устаткування та комплектувальних виробів);

- звільнення від податку на прибуток, на нерухоме майно, зокрема й на землю, але за умови, що вивільнені від оподаткування кошти будуть спрямовані на інвестиційно-виробничу діяльність.

Якщо запропоновані заходи будуть реалізовані та буде створена дієва система податкових інструментів, то це дасть змогу забезпечити підтримку та розвиток стартап-компаній, які будуть відповідати європейським стандартам. Так, звичайно це не вирішить в повній мірі усіх проблем зазначеного сектора економіки, проте надасть можливість сформулювати додаткові аргументи на користь провадження інноваційної підприємницької діяльності в Україні підприємств і підприємців.

З метою підтримки стартаперів в частині надання пільг з оподаткування українські депутати розробили проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо встановлення спеціального податкового режиму». Відповідно до законопроекту, ПКУ пропонується доповнити таким новим для нашого суспільства терміном як «стартап». Під ним розуміється новостворений суб'єкт господарювання (юридична особа або ФОП), який ще не визначився з формою оподаткування. Також пропонується ввести п'яту групу єдиного податку – це стартапи, які використовують виключно реєстратори розрахункових операцій та/або програмні реєстратори розрахункових операцій та обсяг доходу яких протягом перших дев'яти місяців діяльності не перевищує 300 000 гривень. Тобто, для юридичних осіб або ФОП, які будуть на п'ятій групі оподаткування, буде встановлено пільговий період, який буде продовжуватися дев'ять місяців з моменту державної реєстрації відповідного суб'єкта господарювання, протягом якого вони звільнені від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податків та зборів. Якщо дохід стартап-компанії протягом цього пільгового періоду діяльності перевищить суму 300 000 гривень, то юридична особа або ФОП, які обрали п'яту групу єдиного податку, протягом одного місяця повинні будуть визначитись з формою оподаткування і перейти на неї. В іншому випадку такий суб'єкт господарювання автоматично переводиться на загальну систему оподаткування. Після закінчення перших дев'ять місяців, тобто пільгового періоду, суб'єкт господарювання, який відноситься до п'ятої групи єдиного податку «стартапи», протягом наступного місяця повинен визначитись і перейти на одну з других існуючих форм оподаткування. В іншому випадку такий суб'єкт господарювання автоматично переводиться на загальну систему оподаткування. Проте існує певне обмеження. Використання п'ятої групи єдиного податку «стартапи» два і більше разів однією і тією ж самою фізичною особою – підприємцем забороняється.

Якщо узагальнити все, що наведено вище в даному підпункті роботи, то можна зробити висновок, що саме запровадження системи ефективних дієвих податкових стимулів і пільг може стати першим кроком у здійсненні завдання поліпшення середовища для розвитку стартап-діяльності в Україні. Державна податкова політика має забезпечити базову підтримку стратегічно найважливіших напрямів розвитку стартапів, формування ефективних механізмів залучення інвестиційних потоків у реалізацію найперспективніших із них. Якщо буде прийнятий запропонований законопроект, то це стане дуже сприятливими умовами оподаткування, які створять потужні стимули та поштовхи для розвитку стартап-проектів та надають нові можливості.

Через те, що в нашій країні склалася складна економічна ситуація, скорочуються робочі місця, закриваються підприємства, активні небайдужі люди (підприємці) намагаються відкривати свій власний бізнес та знайти нові шляхи заробітку. В порівнянні з іншими сферами економіки, ІТ-сфера майже не піддається впливу політичних проблем та є менш затратною у плані вкладень. Тому саме вона є цікавою для відкриття стартап-компанії і це стає модною тенденцією в Україні. Якщо проаналізувати останні роки, то можна побачити, що їх кількість поступово збільшується і це є позитивним явищем, оскільки такі

стартап-компанії здійснюють неабиякий вплив на економічну ситуацію, що склалася в нашій країні. Проте діяльність стартапів може закінчитися невдачею, оскільки якщо ігнорувати внутрішню звітність. Саме нехтування даною причиною може стати фатальним, оскільки саме у внутрішній звітності міститься оперативна релевантна інформація, проаналізувавши яку можна швидко прийняти всі правильні та необхідні рішення.

Система внутрішньої звітності має складатися таким чином, щоб інформація, яка в ній міститься, була максимально розкритою щодо певних питань та окремих аспектів, а показники щоб були зрозумілими. Також, не менш важливою є лаконічність, оскільки зайва неважлива інформація може заплутати користувача цієї звітності. Назви форм звітності та її розділів необхідно сформулювати так, щоб користувачу було зрозуміло їх призначення та особливості. Оскільки стартапи є дуже ризиковими, вважаємо за доцільне запропонувати такі форми внутрішньої звітності, як «Загальний звіт про ризики діяльності стартап-компаній (в розрізі видів діяльності) за (період)» (табл. 2), «Звіт про ризики діяльності стартап-компаній та витрати, понесені на покриття їх негативних наслідків за (період)» (табл. 3), «Звіт про ризики діяльності стартап-компаній та витрати, понесені на покриття їх негативних наслідків (в розрізі об'єктів) за (період)» (табл. 4).

Таблиця 2

Загальний звіт про ризики діяльності стартап-компаній
(в розрізі видів діяльності) за (період)

Ризик	Заходи мінімізації ризику	Наслідки ризику, грн. ризику	Причини виникнення	Форми прояву ризику
...				
...				
...				

*Посада/ПІБ**підпис*

Таблиця 3

Звіт про ризики діяльності стартап-компаній та витрати, понесені на покриття їх негативних наслідків за (період)

Ризик	Витрати, понесені на покриття негативних наслідків (грн..)
...	
...	
Всього	

*Посада/ПІБ**підпис*

Така форма внутрішньої звітності дасть інформацію про ризики діяльності та додаткові витрати, що понесла стартап-компанія на покриття їх негативних наслідків. Дані цього виду звітності також можуть бути використані при визначенні суми забезпечень майбутніх витрат і платежів за наслідками ризиків.

Форма внутрішньої звітності, представлена в таблиці 4 надає інформацію про витрати, які понесені на покриття негативних наслідків ризиків в розрізі

об'єктів. Завдяки цьому можна побачити, які об'єкти найбільше піддаються ризикам. І вже на базі отриманої такої інформації можна буде здійснювати заходи, які будуть спрямовані на попередження виникнення ризиків або їх мінімізацію.

Отже, можна зробити висновок, що у формах фінансової звітності суб'єкта діяльності недостатньо розкривається інформація про негативні наслідки ризиків та заходи їх мінімізації.

Таблиця 4

Звіт про ризики діяльності стартап компаній та витрати, понесені на покриття їх негативних наслідків (в розрізі об'єктів) за (період)

Об'єкт	Витрати, понесені на покриття негативних наслідків ризиків (грн.)
Основні засоби	
Інші необоротні матеріальні активи	
Нематеріальні активи	
...	
Всього	

Посада/ПІБ

підпис

Варто відзначити, що на сьогодні фінансова звітність не забезпечує користувачів необхідною інформацією про заходи управління ними та не дає можливості в повному обсязі оцінити фінансово-майновий стан стартапу. Щодо внутрішньої звітності можна сказати, що використання запропонованих форм забезпечить зручність сприйняття інформації про існуючі ризики діяльності стартап-компанії та є основою для здійснення превентивних заходів.

ВИСНОВКИ

В тому нестабільному та мінливому бізнес-середовищі, яке зараз існує ведення фінансової звітності є ключовим елементом, який дозволяє здійснювати моніторинг та контроль за результатами діяльності підприємств. Достовірність тієї інформації, яка представлена в звітах, повинна піддаватися всесторонньому вивченню та аналізу. В роботі ми дослідили теоретичні та практичні аспекти обліку та оподаткування стартап-компаній, а також надали рекомендації щодо можливих шляхів їх удосконалення. Одержані результати дають змогу зробити такі висновки:

1. В роботі використовується термін «стартап», під яким ми розуміємо тимчасову структуру, яка безпосередньо шукає рентабельну бізнес-модель, щоб перерости в стартап-компанію, а згодом в повноцінну юридичну фірму, щоб здійснювати господарську діяльність. А для цього необхідно вести бухгалтерський облік діяльності підприємства та подавати відповідним структурам управлінську, податкову та інші види бухгалтерської звітності з метою розкриття та представлення результатів діяльності суб'єкта господарювання.

В ході дослідження ідентифіковано специфічні характеристики стартапів та стартап-компаній, що сприяло виокремленню особливих ознак стартап-діяльності в цілому: наявність новизни стартап-проекту, його інноваційність, що передбачає розробку технологій, впровадження та відображення на практиці нових ідей з

подальшою ризикованістю досягнення мети масштабного проекту та невизначеністю його кінцевого результату; перетворення на інші форми господарювання – становлення й розвитку стартап-компанії з нетривалим часом існування, залежністю від законодавчих норм, фінансування та наявності інших ресурсів; за умови впровадження ефективних заходів управління та інших умов, такій компанії притаманна швидкозростаюча діяльність, успішний розвиток й становлення економічним суб'єктом на конкурентному рівні з іншими підприємствами галузі.

2. Динамічний розвиток ринку стартапів в Україні зумовлює необхідність у визначенні особливостей правового регулювання їх діяльності. У зв'язку з тим, що в українському законодавстві відсутнє визначення терміну «стартап», це зумовлює регулювання стартап-діяльності шляхом використання законів та законодавчих актів відповідно до окремих напрямів діяльності компаній, які їх запроваджують.

3. Світовий досвід податкової підтримки стартапів – це практично готовий посібник для України. Залишається тільки грамотно його проаналізувати, виокремити ті інструменти, які прийнятні для України і вписати їх в комплексну стратегію держави.

4. У роботі доведено, що найбільш оптимальною формою організації бухгалтерського обліку в стартап-компанії, яка створена в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, є бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, структура якої залежить від обсягів діяльності, кількості працівників, розмірів компанії та інших чинників. Проведене дослідження дало змогу визначити найбільш доцільні форми організації бухгалтерського обліку в стартап-компанії, враховуючи стадії розвитку новоствореного суб'єкта господарювання та особливості його інноваційної діяльності, існуючі ризики господарської діяльності підприємства, причини їх виникнення, загрози, негативні наслідки невизначеності майбутніх результатів діяльності стартап-компаній.

Заснування стартап-компанії є проміжним етапом, на якому планується перетворити такий суб'єкт господарювання на велике інноваційне підприємство, у зв'язку з чим виникає необхідність у створенні відповідного внутрішнього підрозділу, який би забезпечував поточне відображення в обліку всіх виробничо-господарських процесів та явищ компанії, формування на їх основі необхідної внутрішньої та зовнішньої звітності для прийняття подальших управлінських рішень.

5. Для удосконалення української державної податкової політики в напрямку стимулювання розвитку стартап-діяльності можуть стати в нагоді такі податкові інструменти:

- зменшення податкових перешкод в процесі здійснення реєстрації стартапів;

- залучення податкових інструментів стимулювання інноваційної діяльності. Наприклад, можна звільнити від сплати податку на додану вартість при реалізації науково-дослідних робіт або реалізації прав на результати інтелектуальної діяльності;

- зниження ставки відрахувань до соціальних фондів з фонду оплати праці працівників, які безпосередньо беруть участь в реалізації стартап-проектів;
- тимчасове звільнення від сплати податку на прибуток та на землю;
- надати час для сплати податку на додану вартість при імпорті товарів, що не виробляються в Україні (нового устаткування та комплектувальних виробів);
- звільнення від податку на прибуток, на нерухоме майно, зокрема й на землю, але за умови, що вивільнені від оподаткування кошти будуть спрямовані на інвестиційно-виробничу діяльність;
- створення спеціальної п'ятої групи оподаткування стартапів для платників податків єдиного соціального внеску, що передбачає встановлення пільгового періоду, який буде продовжуватися дев'ять місяців з моменту державної реєстрації відповідного суб'єкта господарювання, протягом якого вони звільнені від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податків та зборів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Матеріали конференцій:

1. Светликова О. В. Обліково-економічні аспекти діяльності стартапів // Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXII Всеукраїнська науково-методична конференції (Миколаїв, листопад 2019).

Наукові видання:

2. Светликова О. В. Організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності на промисловому підприємстві // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили (подано до друку)

3. Светликова О. В. Напрямки оптимізації податкового навантаження українських стартап-компаній // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили (подано до друку)

АНОТАЦІЯ

Светликова О. В. Облік та оподаткування стартап-компаній. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит підприємницької діяльності» – Чорноморський національний університет імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України, Миколаїв, 2020.

Дипломну роботу присвячено вирішенню науково-практичної задачі вдосконалення бухгалтерського обліку та розробці напрямків оптимізації податкового навантаження стартап-компаній. У результаті дослідження було уточнено понятійний апарат та складено класифікацію стартап-компаній для розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю, а також запропоновано складання внутрішньої звітності діяльності

стартап-компаній, що забезпечить зручність сприйняття інформації про існуючі ризики діяльності стартап-компанії.

Подано найприйнятніші податкові пільги провідних країн світу для наслідування українському законодавству задля розвитку стартап-діяльності в нашій країні. Також запропоновано ряд податкових інструментів як основних засад для удосконалення української державної податкової політики в напрямку стимулювання розвитку стартап-діяльності.

Ключові слова: *стартап, стартап-компанія, бухгалтерський облік, оподаткування, податкові пільги, внутрішня звітність.*

ABSTRACT

Svietlykova O. Accounting and taxation of startup companies. – Manuscript.

Master's thesis for higher education Master's Degree on specialty 071 "Accounting and Taxation" under the educational-professional program "Accounting and Auditing of Entrepreneurship" – Petro Mohyla Black Sea National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Mykolayiv, 2020.

Master's thesis is devoted to solving the scientific and practical problem of improving accounting and developing directions for optimizing the tax burden of startup-companies. As a result of the research, the conceptual apparatus was clarified and the classification of startup-companies for the development of accounting and analytical support of innovation activity management was made, as well as the preparation of internal reporting of the activity of startup-companies was proposed, which would provide convenience of perception of information about the existing risks of the startup-company's activity.

The most favorable tax breaks of the leading countries of the world are presented in order to follow the Ukrainian legislation for the development of startups in our country. A number of tax instruments have also been proposed as a major basis for improving Ukrainian state tax policy in order to stimulate the development of startups.

Key words: *startup, startup-company, accounting, taxation, tax breaks, internal reporting.*